

ТРЕТІЙ З'ЇЗД УНДО.

В кінцевих числах грудня відбувся у Львові III-ий з'їзд УНДО. Проїшов він, якось цей раз блідо і непомітно для західно-українського суспільства. Про саму роботу з'їзду, що закінчився на протязі двох коротких повідомлень, що подаються виключно унівеською пресою.

Така зовнішня сторона справи була-б відомою нормальна, коли-б мати на увазі з'їзд негалагійної робітничої організації, а не з'їзд унівеської партії, як відомо, підська фашистська влада не чинила ніяких перепон ні в організації, ні в самій роботі з'їзду. Представник фашистської влади, появившись на відкритті з'їзду, та заявивши впорядком з'їзду, що "тим разом ми приходимо до лапух з рузов олівнів", більше туди не поїшли.

Зовсім зрозуміла причина, чому на цей раз унівеські верховоди приготували свій з'їзд в такій табір не лише перед західно-українським загально, але навіть перед деякою частиною своїх сторонників. Вони чим разом не були цілком впевнені в своїй силі, в своїй вплив та в ті бажані наслідки, що очікували від з'їзду. Вони боялися опозиції засудження та вислову недовіри керуючим органам з боку молоді та частини селянських делегатів за ту лакейську і зрадницьку політику, за те трусливе становище, яке занімала унівеська соймовна посольська репрезентатія і унівеська преса, особливо, що-до листопадних львівських подій.

Щоби охоронити з'їзд від небажаних несподіванок, львівські верховоди викали відповідних організаційних заходів. Обмежний число делегатів з сьса, а з деяких округів, де їхні позиції являються хиткими, не допущено на з'їзд зовсім сільських делегатів. Видно, що такі організаційні заходи спасли "монотніст" думки унівеського з'їзду.

Які-ж, так би мовити, питання, чи то проблеми стояли на унівеському з'їзді? Діючи за термінологією М. Струтинського та його статті в унівеському органі "Свобода", основним "каменем", через призму якого переломлювали всі питання "далекосіялді політики" УНДО, був кліч більшої деталізації і практичного застосування, так званої п'ятиформної всеукраїнства.

П'ятиформа буржуазно-всукраїнства, речниками якої являються — Панейко, Кучабський, Донцов це не новина для "далекосіялді унівеської політики". УНДО перейшло на позиції буржуазного всеукраїнства ще давніше, саме тоді, коли західно-українська буржуазія зрозуміла, що своє класове становище може рахувати далеко не на західно-українському загальному, а тільки на "всукраїнського" становища, то є шляхом збирання сил всеукраїнської контрреволюції — до боротьби з комуністичною небезпечкою, для боротьби з КП(б)У і КПЗУ, до боротьби з українським соціалістичним віємом УСРР.

На тому-ж з'їзді були намічені ті тактичні ходи, якими УНДО намагається перевести ту контрреволюційну п'ятиформу буржуазно-фашистського всеукраїнства. В першу чергу унівеські верховоди намагаються об'єднати і відпорядкувати рідному центрі — для одної, для боротьби з західно-українським революційним табором і Радянською Україною, як на зовні, так і внутрі, всі існуючі буржуазні і дрібно-буржуазні угруповування на Західній Україні. Як повинно проходити таке об'єднання тих різних груп західно-української контрреволюції, про це

говорить слідуєчий пакт "далекосіялді унівеської постанови", що ми її тут проводимо: "Народний з'їзд закликає всі українські політичні угруповування: 1) до повного усунення, а що найменше до злагіднення внутрішніх суперечностей; 2) до узгіднення акції із всіх шарнах національного життя; 3) до узгіднення інформаційної та пропагандистської діяльності на міжнародній арені; 4) до створення спільної української парламентарної репрезентатії на терені варшавського союму".

Намітивши ліній, по якій повинно на їх думку піти об'єднання всіх контрреволюційних сил в західно-українському загальному масштабі, з'їзд фашистського УНДО поставив також питання про ті шляхи та причини, що вимагають в даний момент (в момент схватки міжнародного імперіалізму з соціалістичною більшовищиною, СРСР), об'єднання всіх контрреволюційних українських груп для боротьби з робітничо-селянським рухом на З.У., для боротьби з диктатурою пролетаріату на Радянській Україні. В сучасному історичному моменті, коли на обрії світової політики зарисовується тенденція творити політичні блоки всесвітнього характеру, реалізація якої може принести основні зміни в укладі Європи. Обов'язком всіх українських контрреволюційних чинників є довести до внутрішнього порозуміння і координації своїх змагань для здійснення основної мети унівеської фашистської контрреволюційної буржуазії.

Всім відомо, що унівеський з'їзд проходив якраз серед таких політичних обставин, коли політична ситуація на Західній Україні була точно определена листопадними львівськими подіями. Ті листопадні події являють докази зриву націоналістичної стабілізаційної політики польського фашизму. Вони виявили існування свого роду ножиці між революційними настроями українських мас (що ще досі йшли за унівеським табором) та унівеськими верховодами. Вони доказали польському фашизмові з його спільникам унівеським, яким грізним ворогом військових фашистських півнів проти СРСР і Рад. України являється національно-революційний визвольний рух. Тоді події виявили наскільки глибоко серед працюючих мас Західної України просіяла ідея повалення фашистської влади та приєднання Зах. України до свого матірнього пня, Радянської України.

Про відношення унівців на зовню з'їзді до Рад. України досить ясно говорить стаття відповідального редактора "Діла" Василя Мудрого п. н. "Далекосіялді постанови" ("Діла" з 29 грудня м. р.). Автор статті В. Мудрий, вказуючи на те, що тепер ніяка група, не то політична партія, не може пройти мимо того, щоби не виявити свого відношення до Рад. України і, рівночасно заявляючи, що ніхто з західно-українців не поінформований про те, що робиться на Рад. Україні, зразу-ж переходить до старих відомих унівеських наклепів на досягнення в культурно-національному будівництві Рад. України. Далше В. М. приводить ті далекосіялді постанови, що обов'язують для всіх членів УНДО. Що до національно-культурного протектарського будівництва на Рад. Україні, що до націоналістичної політики КП(б)У то: "У межах Української Соціалістичної Радянської Республіки відбувається національні процеси далекосіялді політичної ваги. Там ростуть і розвиваються українські національно-культурні цінності й рівнорядно та-

парі з ними називають українські національні, що скорше чи пініше віддають на українських землях суверенні права українському народу. Західна вітка українського народу орієнтується на ті самі сили і дорозить як цінностями всіми її дотеперішніми досягненнями на всіх ділянках національного життя; зокрема-ж з подивом слідує за невпинною боротьбою сільних братів з московською політичною культурною і економічною суверенністю".

Але звичайно унівеські верховоди як "тверді і реальні" політики не можуть пройти мимо того політичного становища, мимомовно ліній на Рад. Україні. Заявити, що вони відкроті ідуть з контрреволюційною метою, не можуть. Тому треба їм трохи балахматити. Орієнтуючись на петлюрівщину на Рад. Україні, вони "засуджують" петлюрівщину, як "міжнародній арені", заявляючи, що вони проти інтервенції.

"З'їзд осуджує політику тих українських надпінських чинників, що на міжнародній арені є сліпим зярядям в руках політичних ворогів українського народу та його незалежницьких змагань і що на спільну заінтересованість у фактичному повенелетні нашого народу, чинниками підготовлюють т. зв. збройну інтервенцію". Ніхто тим балахманікам, зрадникам і лдокам не повірить в ширість їх далекосіялді постанов. Вони проти інтервенції, бо ніяк не можуть діджитися тих ласк, на які надіялися від польського фашизму за свою утрату і зрадницьку політику. Раз вони проти інтервенції, то чому-ж вони не виступили проти тих галайських груп, що прикладали і ще досі прикладають до такої роботи свої руки. Вони проти петлюрівців на "міжнародній арені" тому, що вони там з'являються їхніми завзятими конкурентами.

Як в самій партії УНДО так і в ЦК не було єдності. За останній час між собою вели боротьбу дві поборуючі себе групи; група "стариків-господарників" і група "молодих твердих українців". До групи "стариків" належать старі австрійські політики, що посядідали в господарчих і наукових установах. Це так звані реальні політики, що працюють до угоди з поляками. "Молоді" унівці — це група, що опирається на студентські організації і український офінерський союз. Вона рівночасно знаходиться в тісному зв'язку з Коновальцем. Хоч молоді і проти угоди з поляками, але одночасно являються самими якими противниками Радянської України. Вони обвиняють стариків, що через них УНДО не веде, на їх думку, вірної політики, а тому не були проти того, щоби господарники вийшли з УНДО і утворили окрему партію.

Що до того, як склалися співвідношення до місць в нововибраному складі ЦК між обома групами поглядів точних висновків зробити не можна. Однак напевно можна припускати, що "молоді" отримали на цей раз деяку перевагу. Зі складу ЦК УНДО введено декілька, що підозрівали в радянськості, а замість них, введено для збалансування сил таких санацийних політиків, як Хрущів і Кедрин.

Але по суті не так важко, хто допав в склад унівеського ЦК, чи якого там верховода унівеського вивели, бо від цієї ариметрики, що до розподілу місць між групами в ЦК УНДО робітничо-селянському руху на Західній Україні не стане ні лекше ні гірше.

Остін Зозуляк.

ЯК ВОНИ ВІДБУВАЛИ СВІЙ З'ЇЗД В ПАРЛЯМЕНТАРНИЙ СПОСІБ.

Вже давніше хотів я написати, як патріотично, самостійно, петлюрівці і інші опозиційні відбували в Едмонтоні свій з'їзд. Та все я вгавав, чи помістять "Укр. Роб. Віст." Бо часом я читав замітку в "У.Р.В." до дотеперішнього: "Менше пильуйте ситуації, а більше пильуйте про свою організацію".

З тою заміткою я гідний, але написати про систуний з'їзд в Едмонтоні не буду. Зразу було — хто дав перший, потім — хто ще не дав? Двома робилося неприємно. Хто дав, той показував на свого сусіда, що той ще не дав. До него підходили, вимагали і фармер зід до кешени, витягав з неї засмалцовану хустину і давав, розставався із своєю пращою.

Потім читав в англійських газетах, що самостійники у Вінніпегу дали Свістуну \$1000 дарунку "за його збройну пращо".

А в Едмонтоні на з'їзді скільки крику було, коли один з контрольної комісії дав звіт? Але ми пінемо з початку "в парламентарний спосіб".

ОПОЗИЦІЯ ПІШЛА НА СВИСТУНСЬКУ ПОЗИЦІЮ.

Признаюсь, коли я прочитав в "У.Р.В." поклик Гзови на тему: "Хтопий, не піддавайся", то сумнівався я в широкості того поклику, значючі пороуді, що вміють гласно кричати одні, а мовчки робити що інше. А зараз я є того переконаний, що той поклик, як і вся комейні опозиції до свистунівщини була вмісне сфабрикована, щоб заманити фармерів на з'їзд. Я не тиражу, що воно так, але те, що той етапос на з'їзді, як сам Свістуні лядував опозиції, говорить за те, що все це було зроблено злого, намірено, бо без того крику дуже сухо з'їзд заповидався.

Як-же то опозиція почала з'їзд? Дня 21 грудня, тобто день перед самим з'їздом, почала вона його в Клоб сідні на Другій Енвію. Пішов я подивитися в пошучи, бо казали, що справа дуже серйозна, буде риватися, чи бурса ім. Грушевського має належати до бурси Могилі.

Принишовши до сідні, почув я, що бурса Грушевського хотять забрати до Могилі штурмом. Кажуть, з Вінніпегу приїхав цілий генеральний штаб з редакторами, адвокатами, полами, ректорами під проводом справляючого генерала і буде великий штурм.

— Що-ж, заберуть? — питав я одного з алерій опозиції.

— Ні, добродію, ми не піддаємося. Шкода, що Свістуні привів цілий генеральний штаб. Хай Манітоба сховається. Алберта для албертіївців. У нас свій штаб, своя армія.

— Може помиритесь? Аліанс он з німцями як сварилися, і те помирилися. А ви-ж одної крові? — переконуюча відповіла.

— За те не одної віри — чув я переконуючу відповіла.

— Спокій! — почув я. Це вже пан гетьмана відкрив збори опозиції й просив до слова албертіївського Монроє, що перший півняв кліч: "Алберта для албертіївців, і систунийцам до нас зась" — пана Томашевського.

— Слухайте, слухайте — шептав до мене мій сусід. — Ней зараз зріже Свістуні, що з него не лишиться ні шматочка самостійного.

Слухаю. Мовчу й слухаю. Не слова, а вогонь падає з уст Томашевського.

— Алберта для албертіївців, албертіївці для Алберті... Свістуні проти більшовицькі, а сам Кічє запровадити в Алберті більшовицький лад, мій панове.

— Чув? — питає мій сусід. — Та пошю ще не оглух — відповідаю. А пан різке далі: — Пани з Вінніпегу думають, що вони дуже розумні... Вони своїми розумами довели до того, що робітники у Вінніпегу вже другий раз вибрали до міської ради комуніста... Це найкращий доказ їхньої роботи.

— Чувте, як без вока різке? — шпотає до мене сусід.

— Чуу, але пошю кроки не блану. — Почекайте, хайно приїде ще до генерала.

А того промовця далі дував: — Це найкращий доказ їхньої роботи дома, а вони ще до нас ідуть із своїми розумами... Візьміть хоч би ректорство Стечанина. Він став ректором бурси незалежно.

— Ого, тут у вас, як бачу, яка конспірація — спитав і свого сусіда. — Ми їм ще покажемо не таку інформарцію.

Томашевський вже скінчив. Помався загальна сварка. Сварилися сідні пани, а між ними й Свістуні. Можна було чути такі вигукі, як "Ау-рель", "Ау-рель" "брехун".

Потім говорив пан Р-ик. Він доказував, що як злутилі дві бурси до купи, то буде так, як велика купа-солони; вона затече, зріється й зотіне. Казав, що бурса, під проводом реїїї впаде так, як влада пресвітеріанська бурса в Едмонтоні, з якої більшовики зробили Робітничий Дім і гарно проводять в нему освітню роботу.

— Я самий — каже — захожду туди на представлення, концерти, бо там гарно проводиться робота, що й користи туди йти. Коли залучиться бурса до купи, то не буде поступу, бо албертії сам бо помішав вавозимому мову, коли вони захотіли великої купи.

На тому вичерпалися промови. Наступили запитання, але замість запитань почалася сварка. Свістуні доказував, що більшовики тому збройні поступу, що вони об'єднали по цілій Канаді: то у них робиться після одного плану. Ми також повинні вийти від більшовицькі.

От той професори, та ректори, та біскупі — почув з'їзду докуч фармер. — Самі всі робили політ, а до більшовицькі нечисти йдуть, яких у своїх газетах називають несаможними, неграмотними, аналіфобетамі... Ой-видно, що в тих неграмотних є більше розуму, як в тих наукових дідичів.

Тимчасом до слова зголосився Гловя, який почав доказувати, що опозиція чєсна річ, бо навіть в Римі, коли фабриканти святих, то наймають опозиції, що-б була опозиція, бо іннакше святих не було-б.

Потім говорив Залізнак. Він сказав, що його півняв людю, що за слово СУС, що про него багато пишуть "Укр. Голос". Я старався, каже, найтих, щоб вміють гласно кричати одні, а мовчки робити що інше. А зараз я є того переконаний, що той поклик, як і вся комейні опозиції до свистунівщини була вмісне сфабрикована, щоб заманити фармерів на з'їзд. Я не тиражу, що воно так, але те, що той етапос на з'їзді, як сам Свістуні лядував опозиції, говорить за те, що все це було зроблено злого, намірено, бо без того крику дуже сухо з'їзд заповидався.

Як-же то опозиція почала з'їзд? Дня 21 грудня, тобто день перед самим з'їздом, почала вона його в Клоб сідні на Другій Енвію. Пішов я подивитися в пошучи, бо казали, що справа дуже серйозна, буде риватися, чи бурса ім. Грушевського має належати до бурси Могилі.

НА ДРУГИЙ ДЕНЬ.

На другий день почав з'їзд вже в приманочному місці в "партментарний спосіб". І правда, що в партментарний спосіб. Над ним найбільше в парламентарі сварилися. Над будівництвом. Коли ухвалюють бюджет, тоді всі партії, фракції та опозиції печуть очі.

З'їзд "в парламентарний спосіб" почався сваркою над фінансовим звітом. Член контрольної комісії заявив, що фінанси не в порядку. Пому відповідалі, що то книжки нездаді, в них якій записує, то не вийде на рівне, тому на другий рік треба запровадити нові книжки. Член контрольної комісії доказував, що послали гроші до Саскатуна без відома дерекції, але йому не дали говорити і по довгий сварні спрорядання приняли, а на другий рік мають бути такі книжки, в яких збуде те не записав, то вийде добре. Дехто домагався якогось чартераного бухгалтеря, але голова сказав, що це не на місці.

Нарешті прийшли до резолюції про збуду бурси, що її було ухвалено ще минулого року. Перечитали. Встає з опозиції пан Томашевський й знову починає, що Алберта для албертіївців, про резолюцію несправна, бо її було ухвалено в неадію.

Свістуні йому доказує, що її ухвалено було в неадію. Зірвався ректор Стечанин й почав те-ж шось говорити, але те його говорення було так, що Свістуні дав йому знак, шоб мовчати. Той сів, а Свістуні далі доказував, що хоч резолюція було ухвалено в неадію, то переухвалено в неадію.

По довгий дискусії рішено відкласти справу до понеділка (це діялося в суботу) і вибрати комітет, що мав би ту справу дискутувати. Вибрано комітет, до якого увійшло троє від опозиції, а троє від опозиції.

НЕДІЛЯ І ПОНЕДІЛОК.

В неділю зіб'їрали гроші. Зібранню грошей в неділю й понеділок призначено було всю увагу з'їзду. Такого збирання грошей я ще не бачив. Боно було подібне на літняцію, а не на збирання добровільної колекції. Демагогія, кліни, Дакенітор пожертвував \$5.00, і Свістуні почав: Дивіться, такий гарний денатор, коли він не буде жертвувати, то він ним довог знітисся не буде, і забере його до Вінніпегу.

В понеділок те саме. Збирання грошей. Ніяких докладів. Вся ота велика програма про перепорядкування з'їзду "в парламентарний спосіб" знішала на виник.

Ж ось почалася обговорювання резолюції про збуду бурс. Люди че-

чув, як із-за сцени йому суфлерують, він збивається і плутається зовсім не "в парламентарний спосіб".

А якою мовою вчать на Україні в школах? — питає хтось з патріотично намірено, шоб вдарити більшовицькі.

— Українською — відповідає чоловічина.

— А якою говорять по урядові? — Я, я не знаю. ("московською" — чути суфлера із-за сцени). Так, так, московською.

А якою вчать у вищих школах? — Кажу-ж вам, що я неграмотний. Де вже мені там знати про вищі школи.

А чи дуже там нищать українські церкви? — Нищать. Дуже нищать. Українські нищать, московські живіть.

Московських і живіть не нищать — чути суфлера із-за сцени, а "промовець" повторює.

Кози запитали на яку допомогу і від кого сподіється Україна, він сказав, що від Англії. На тому закінчилися "інтерв'ю".

ЗЛУКА НАРОДНИХ ДОМІВ ПІД БІЛЬШОВИЦЬКИМ СТАТУТОМ.

Говорили ще на з'їзді про збуду народних домів під один статут, як не є у більшовицькі. Свістуні, доказуючи статут, каже: Ось я маю ту копію більшовицького статуту, а виборив собі його в Оттаві. Ми прийнемо цей статут, але ми так робити, як більшовицькі роблять, не будемо.

— Бо ви так не вітете — муркнуч чоловічина.

Ми б'їдемо скільки з'їздів в кожній провінції зокрема: в Манітобі, Саскечевані, Алберті.

— І в Атлабасі — долів мій сусід.

— Ми б'їдемо мати центроу у Вінніпегу, але без будинку, як не є в більшовицькі.

— Бо ви такого будинку не збудете — гукнув хтось в сідні.

У нас буде децентралізована централізація. Владам будуть підлягати як де: дехто по \$100 на рік, дехто по 50 ц на місяць, дехто по 25 ц. Збори також як хто скоче: раз на місяць, два рази на місяць. Дирекція буде складатися з троє осіб і вона матиме право призначати й виключувати членів, а не так, як в більшовицькі дієть ІВК.

Почали питати, хто вносить, шоб такий статут прийняти. Вирішили, що мають право вносити тільки делегати. Питавши: хто є делегатом від якогось товариства. Тільки один розумів, що це делегатом є одного. То-ж один делегат ніс, а другий попер і так привели більшовицький статут про збуду народних домів. Пару сідні похвально. Це не клич, що на патріотичному з'їзді було ліше два делегати від товариств. Приоті не скінкуват з'їзду правних представників від організацій, як не робить ТУРФДІМ чи Р.З.Т. Вони скінкуват всіх членів і називають це з'їздом. То-ж коли приїждося в Едмонтоні шукати делегатів, то заведо наважили двоє. І цих два делегати ухвалили злучити всі народні домів в Канаді.

Ходили ще на тому з'їзді між людьми нісарі СВСА і приєднавали членів. Однак не бачив я, що хтось заступився.

Спитаєте: Як-же з тими докладами "в парламентарний спосіб", що з ними сталося? Не знаю я що з ними сталося. Може замарнували їх на другий рік. Ніяких докладів на було. Вас по з'їзді стрічався я з деякими фармерами і переказавши словами про цей з'їзд. Питавши мій мене: Чи то була справді опозиція, чи комедія? — Ше її ніні фармери ставлять такі запитання.

Присутній.

Едмонтон, Алта.

ПРИХОДІТЬ НА НАРОДНЮ ДРАМУ

СТАРАННЯМ ВІДІЛУ РОБ. ЗАПОМОГОВОГО Т-ВА
ДРАМСПІВГУРТОК ВІДІЛУ ТУРФІДІМ У ВІННІПЕГУ

— відіграє —

В СУБОТУ, 23. ЛЮТОГО 1929 РОКУ

В САЛІ УКР. РОБІТНИЧОГО ДОМУ У ВІННІПЕГУ

славу драму на 5 дій Тогобчного

ЖИДІВКА ВИХРЕСТКА

В цій драмі представлено велику трагедію двох родин, що відбувається на тлі національних і релігійних рїкниць. Давно вже на нашій сцені ставилися п'єси з народнього життя, тому приходіть цим разом найбільш-ніше. В драмі приходять хорві виступи.

З огляду на тяжкий час, ціні тикетів знижені.

ВСІ МІСЦЯ НА ДОЛІНІ 35 Ц., НА БАЛЬКОНІ 25 Ц.

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 8.30 ВЕЧЕРОМ.

В неділю, 24. лютого в 8.30 вечером, відбудеться старанням віділу РЗТ ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ. Вступ за добровільними датками.